

Integrácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce – príspevok SR

Štúdia EMN – dotazníková forma
december 2022

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Financované
Európskou úniou

EMN
European Migration Network
Európska migračná sieť

Štúdia bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politik EÚ a jej členských štátov. Činnosť EMN financuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských štátoch EMN (členské štáty EÚ okrem Dánska) a v pozorovateľských štátoch (Nórsko, Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina, Čierna Hora, Arménsko, Srbsko), v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti.

Túto štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM.

Táto štúdia – v dotazníkovej forme bola vypracovaná s finančnou podporou Európskej únie. Názory uvedené v štúdii nemožno pokladať za oficiálne stanovisko Európskej únie. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo IOM.

Spracovali (v abecednom poradí): Petra Blažejová, Amra Sarajlić

Otázky špecifikácie štúdie sú neoficiálnym prekladom z anglického jazyka.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Úrad v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35
Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

Cieľom štúdie je zistiť a zanalyzovať systém existujúcich opatrení v oblasti integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce v Slovenskej republike, zaznamenať praktické skúsenosti so samotnou integráciou na trh práce, a zároveň zhrnúť existujúce výzvy v tejto súvislosti.

Metodologicky je štúdia vypracovaná na základe skúseností a dostupných informácií expertov migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MÚ MV SR“), z odpovedí z dotazníka zaslaného Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚPSVaR SR“) a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“), rozhovoru so zástupcami mimovládnej organizácie Slovenskej humanitnej rady (ďalej len „SHR“), pôsobiacej v azylových zariadeniach (konkrétne záchytnom tábore a pobytových táboroch¹), štúdiom relevantných zákonov², analýzou strategických dokumentov a prieskumu v rámci monitoringu médií. Spomedzi publikácií boli najviac citované publikácie mimovládnej organizácie Ligy za ľudské práva, a to Zamestnávanie utečencov a Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku³. Súvisiace štatistiky boli získané z databáz MÚ MV SR a z Eurostatu.

Na základe dotazníkovej formy štúdií z členských a pozorovateľských štátov EMN vypracováva EK súhrnnú správu so zhrnutím hlavných zistení. Dotazníková forma štúdie za SR, ako aj súhrnná správa sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

¹ V SR je jeden záchytný tábor v Humennom a dva pobytové tábory: v Opatovskej Novej Vsi (pre zraniteľné skupiny) a v Rohovciach (pre mužov jednotlivcov). Nakoľko je žiadateľ podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov povinný zdržiavať sa v záchytnom tábore do oznámenia výsledkov zdravotnej prehliadky (približne 3 týždne), na pracovný trh vstupuje až z pobytového tábora.

² Vstup na trh práce žiadateľov o medzinárodnú ochranu je v SR regulovaný najmä zákonom č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákonom č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³ Dostupné na <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2021/07/1069-Zamestna%CC%81vanie-utec%CC%8Cencov.pdf> (citované 3. 11. 2022) a na <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (stiahnuté 3. 11. 2022).

Zoznam skratiek

AMIF (Asylum, Migration and Integration Fund) – Fond pre azyl, migráciu a integráciu
EMN (European Migration Network) – Európska migračná sieť
EÚ – Európska únia
IOM (International Organization for Migration) – Medzinárodná organizácia pre migráciu
MP SR – Migračná politika Slovenskej republiky
MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MÚ MV SR – migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
MVO – mimovládna organizácia
SHR – Slovenská humanitná rada
SR – Slovenská republika
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Z. z. – Zbierka zákonov

Zhrnutie

Štúdia Európskej migračnej siete (EMN) „Integrácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce“ (The integration of applicants for international protection in the labour market) bola vybraná na vypracovanie Riadiacim výborom EMN v rámci pracovného programu na rok 2022. Štúdia je za každý zúčastnený členský a pozorovateľský štát EMN vypracovaná na základe spoločnej špecifikácie – otázok uvedených v ďalšej časti textu. Z národných štúdií Európska komisia vypracuje spoločnú súhrnnú správu s hlavnými zisteniami.

Štúdia v tejto dotazníkovej podobe je rozdelená do šiestich kapitol vrátane záverov a štatistickej prílohy.

Prvá časť štúdie sa zameriava na prehľad hlavných trendov a existenciu verejných politických diskusií v oblasti integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu⁴ na trh práce. Slovenská republika (ďalej len SR) patrí v Európskej únii (ďalej len EÚ) naďalej ku krajinám s najnižším počtom žiadateľov o medzinárodnú ochranu, pričom má výrazný počet zastavených konaní, najmä z dôvodu, že žiadatelia opustia územie SR ešte pred vydaním rozhodnutia o žiadosti o udelenie azylu. V rámci sledovaného obdobia došlo k zmenám v najčastejšej krajine pôvodu žiadateľov o medzinárodnú ochranu na Slovensku: Afganistan v rokoch 2017 – 2019, Maroko v rokoch 2020 – 2021 a Ukrajina v prvom polroku 2022, keď zároveň stúpol aj podiel žien na počte žiadateľov o medzinárodnú ochranu, najmä z dôvodu, že na mužov na Ukrajine sa vo veku od 18 do 60 rokov vzťahovala branná povinnosť.

SR nedisponuje štatistikami ohľadom integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce.

Hoci bola téma migrácie vysoko diskutovaná aj na politickej úrovni, a to najmä v súvislosti s migračnými tokmi v Európe od roku 2015, od roku 2017 sa predmetom diskusií čoraz častejšie stáva aj téma pracovnej migrácie a s ňou súvisiaca integrácia migrantov na trh práce. Konkrétne téma integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce, aj vzhľadom na ich nízky počet, však nie je zatiaľ na Slovensku predmetom verejných a politických diskusií. Až v prvom polroku 2022 médiami rezonovala novela zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá nadobudla účinnosť v júni 2022, v súvislosti so skrátením obdobia, keď je žiadateľ o medzinárodnú ochranu oprávnený vstupovať do pracovnoprávných vzťahov, a to z deviatich na šesť mesiacov.

Organizačným prístupom SR k politike integrácie na trhu práce a prístupom k žiadateľom o medzinárodnú ochranu v rámci vnútroštátnych politík integrácie na trhu práce pre štátnych príslušníkov tretích krajín sa zaoberá druhá časť štúdie. Na Slovensku abscentuje systémový prístup zameraný na integráciu žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce. Nie sú zavedené špecifické riadiace štruktúry v tejto oblasti na miestnej, regionálnej ani národnej úrovni.

Hlavné rámcové dokumenty v oblasti migrácie a integrácie ako Migračná politika Slovenskej republiky (ďalej len „MP SR“) s výhľadom do roku 2020⁵ a nová Migračná politika s výhľadom do roku 2025⁶, Integračná politika Slovenskej republiky⁷, Stratégia pracovnej mobility⁸ a Plán obnovy a odolnosti SR⁹ sa nezameriavajú na oblasť integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce. Žiadatelia o medzinárodnú ochranu nemôžu byť evidovaní na úrade práce a využívať aktívne opatrenia trhu práce.¹⁰ Na

⁴ Na účely tejto štúdie sa pod pojmom *žiadateľ o medzinárodnú ochranu* rozumie cudzinec, ktorý žiada o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany na území Slovenskej republiky. V slovenskej legislatíve sa používa v tomto kontexte pojem žiadateľ o udelenie azylu. Slovenská legislatíva nepozná pojem žiadateľ o medzinárodnú ochranu.

⁵ Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020, <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky&subor=153851> (stiahnuté 20. 10. 2022).

⁶ Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025, <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky&subor=419162> (stiahnuté 20. 10. 2022).

⁷ Integračná politika Slovenskej republiky, MPSVaR SR, 20. 1. 2014, <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/integracna-politika.pdf> (stiahnuté 20. 10. 2022).

⁸ Stratégia pracovnej mobility cudzincov v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2030, MPSVaR SR, <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/strategia.pdf> (stiahnuté 20. 10. 2022).

⁹ Plán obnovy, cestovná mapa k lepšiemu Slovensku, <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/> (stiahnuté 8. 11. 2022).

¹⁰ S cieľom ulahčenia sociálneho začlenenia a integrácie na trh práce primárne štátnych občanov Ukrajiny, ktorým bolo z dôvodu ozbrojeného konfliktu na Ukrajine poskytnuté dočasné útočisko, sa ustanovilo s účinnosťou od 30. 3. 2022, že za aktívne opatrenia na trhu práce sa považujú aj projekty a programy na podporu integrácie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému sa poskytlo dočasné útočisko alebo ktorému bol udelený azyl alebo ktorý je žiadateľom o medzinárodnú ochranu, ktoré realizuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny alebo úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

žiadateľov o medzinárodnú ochranu sa vzťahuje Zákonník práce¹¹, ktorý upravuje právne postavenie zamestnancov v tzv. súkromnej sfére.¹²

Pracovná integrácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu je riešená ad hoc, na základe aktuálnych možností v príslušnom regióne, prítomnosti a kapacity rozpočtu projektu mimovládnej organizácie aktuálne pôsobiacej v azylových zariadeniach¹³, vrátane možnosti preplatenia kurzov, ktorým je podmienené prijatie na pracovné miesto. Pre samotný vstup na pracovný trh žiadateľa o medzinárodnú ochranu nepotrebujú pracovné povolenie. Na základe ich písomnej žiadosti, MÚ MV SR ako zodpovedný orgán za azylové konanie, vydá „potvrdenie o oprávnení žiadateľa o udelenie azylu vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu“¹⁴.

Tretia časť štúdie sa venuje samotnému prístupu na trh práce u žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Zamestnávateľ môže žiadateľa o medzinárodnú ochranu, o ktorého žiadosti sa nerozhodlo do 6 mesiacov od začatia konania, zamestnávať bez potreby získania pracovného povolenia či súhlasu úradu práce s obsadením voľného pracovného miesta (test trhu práce).¹⁵ ¹⁶ Pokiaľ žiadateľa o medzinárodnú ochranu spĺňajú podmienky na zamestnanie, tak sa môžu zamestnať v hociktorom odvetví, nemôžu však vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť.¹⁷

V azylových zariadeniach majú žiadatelia o medzinárodnú ochranu možnosť navštevovať kurzy slovenského jazyka, kultúrnej orientácie, vrátane pracovného poradenstva. V prípade prisľúbeného pracovného miesta s podmienkou absolvovania určitého kurzu a dostatočných finančných zdrojov v projekte mimovládnej organizácie pôsobiacej v azylovom zariadení je možné požadovaný kurz preplatiť, ako aj zaplatiť cestovné náklady do zamestnania. Overenie vybraných manuálnych zručností a skúseností je možné prostredníctvom asistenčných prác v azylovom zariadení. SR nemá vytvorené špecifické programy, ktoré by uľahčovali efektívny prístup žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce. Podpornými opatreniami na zlepšenie integrácie na trhu práce sa zaoberá štvrtá časť štúdie.

Cieľom piatej časti štúdie je poskytnúť príklady dobrej praxe v tejto oblasti. SR nemá vytvorené špecifické programy, ktoré by uľahčovali efektívny prístup žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce.

Integrácia na trh práce je zložitý a predovšetkým komplexný proces, ktorý si vyžaduje systémové zabezpečenie. V prípade začlenenia žiadateľov o medzinárodnú ochranu do politík a stratégií zameraných na integráciu na trh práce by na základe skúseností sociálnych pracovníkov MÚ MV SR a kultúrnych mediátorov SHR bolo vhodné využiť skúsenosti z praxe na definovanie zodpovedností jednotlivých ministerstiev za systémové zavedenie integračných opatrení až po úroveň samospráv. Integračnými opatreniami máme na mysli napríklad zavedenie jazykového vzdelávania, kultúrnej orientácie, kvalifikačných/rekvalifikačných kurzov v spolupráci so vzdelávacími inštitúciami/zamestnávateľmi, okrem iného zaviesť aj postupy pri overovaní vzdelania, zručností a skúseností pri absencii dokladov, riešenie

¹¹ Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-311> (stiahnuté 3. 11. 2022).

¹² Podľa Zákonníka práce má každý právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti svojvoľnému prepusteniu zo zamestnania. Tieto práva má každý zamestnanec bez akýchkoľvek obmedzení a diskriminácie. Zdroj: Zákonník práce, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/zakonnik-práce/> (citované 3. 11. 2022).

¹³ V azylových zariadeniach MÚ MV SR v sledovanom období pôsobila SHR na základe schváleného projektu s názvom Efektívne služby žiadateľom o azyl v SR II. a III. V rámci projektu sú zabezpečované služby pre všetkých žiadateľov o medzinárodnú ochranu evidovaných v azylových zariadeniach MÚ MV SR nad rámec základných služieb poskytovaných SR. Projekt je zameraný na zabezpečenie dôstojných životných podmienok žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Špecifická pozornosť je venovaná zraniteľným osobám. Medzi aktivity projektu patrí napríklad psychologické poradenstvo a terapeutické techniky, sociálne poradenstvo a supervízia, voľnočasové aktivity. Projekt je financovaný z fondu EÚ (konkrétne Fondu pre azyl, migráciu a integráciu – AMIF). SHR je jedinou MVO pôsobiaceou v azylových zariadeniach MÚ MV SR.

¹⁴ Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

¹⁵ Zdroj: Zamestnávanie utečencov, Liga za ľudské práva, <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2021/07/1069-Zamestna%CC%81vanie-utec%CC%8Cencov.pdf> (stiahnuté 3. 11. 2022).

¹⁶ Na žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Žiadateľ, ktorý je štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, môže počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu aj pred uplynutím deviatich mesiacov od začatia konania o udelenie azylu. Za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa na účely prvej vety považuje manžel štátneho občana Ukrajiny a rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny. Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230101>, (citované 3. 11. 2022).

¹⁷ Nemôžu byť zamestnaní na pracovných pozíciách, kde sa vyžaduje slovenské štátne občianstvo (napr. pozície v štátnej službe). Zdroj: Zamestnávanie utečencov, Liga za ľudské práva, <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2021/07/1069-Zamestna%CC%81vanie-utec%CC%8Cencov.pdf> (citované 3. 11. 2022).

bývania mimo azylových zariadení spolu s poskytnutím úvodnej finančnej podpory pri nájdení zamestnania na pokrytie nevyhnutných výdavkov do prvej mzdy za vykonanú prácu¹⁸, vytvorenie spôsobu vyplácania mzdy na účet, zváženie možnosti využitia aktívnych opatrení trhu práce aj pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu¹⁹. Súbežne so zavedením vymenovaných opatrení treba zabezpečiť aj stabilný systém financovania a personálneho zabezpečenia a pravidelného vyhodnocovania situácie, aj pre minimalizovanie rizík súvisiacich s pracovným vykorisťovaním a nelegálnym zamestnávaním. Vzhľadom na vplyv pracovnej aktivity na samotného žiadateľa o medzinárodnú ochranu, vedenie k samostatnosti a následne rýchlejšej integrácii do majoritnej spoločnosti po prípadnom pozitívnom výsledku azylového konania (udelení azylu alebo poskytnutí doplnkovej ochrany) by možno podľa autorov štúdie stálo za zváženie ďalšie skrátenie obdobia prístupu na pracovný trh (3 až 4 mesiace) vrátane skrátenia následného obdobia pri opakovanej žiadosti o udelenie azylu (1 mesiac).

Kapitola 1: Integrácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu – štatistické údaje a diskusia

O1. Uvedte prehľad hlavných trendov v počte žiadostí o medzinárodnú ochranu, veku, pohlavia a občianstva žiadateľov o medzinárodnú ochranu vo vašej krajine v období od januára 2017 do júna 2022, ako sú prevzaté z Eurostatu a uvedené v štatistickej prílohe.

SR v sledovanom období nečelila zvýšenému počtu žiadostí o medzinárodnú ochranu, aj napriek ich kontinuálnemu medziročnému rastu. Nebola zasiahnutá migračnými tokmi z roku 2015. V porovnaní napr. s krajinami EÚ ide celkovo o jednu z krajín s najmenším počtom žiadateľov o medzinárodnú ochranu.²⁰ Zároveň je tranzitnou krajinou, s vysokým podielom zastavených konaní²¹, najčastejšie z dôvodu, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu opustil územie SR počas azylového konania ešte pred vydaním rozhodnutia.

Kým v roku 2017 bolo na základe zaokrúhlených dát Eurostatu 150 žiadateľov o medzinárodnú ochranu (z čoho bolo 135 prvožiadateľov), v roku 2021 ich bolo 355 (z toho 315 prvožiadateľov). V prvom polroku 2022 požiadalo o medzinárodnú ochranu na Slovensku 185 osôb. V prevažnej miere boli žiadateľmi o medzinárodnú ochranu muži vo vekovej skupine 18 – 34 rokov. Najvyšší podiel žien na celkovom počte žiadateľov bol v roku 2018 a prvom polroku 2022, keď predstavovali 1/4 a 1/3 z celkového počtu, pričom v ostatných rokoch ich počet zostával približne konštantný napriek celkovému rastúcemu počtu žiadateľov. Nárast počtu žiadostí podaných ženami v roku 2022 ovplyvnila situácia na Ukrajine po 24. 2., a to najmä v prvých dvoch mesiacoch konfliktu. Využíval sa však skôr inštitút dočasného útočiska, ktorý je najjednoduchšie poskytnutou formou ochrany pre osoby utekajúce pred vojnou a umožňuje okamžitý prístup na trh práce²². V nadväznosti na situáciu bolo v zákone o azyle s účinnosťou od 30. 3. 2022 prijaté prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie, podľa ktorého žiadateľ o medzinárodnú ochranu, ktorý je štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, môže počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu aj pred uplynutím deviatich mesiacov²³ od začatia konania o udelenie azylu.²⁴

¹⁸ Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu je najmä v prvých mesiacoch finančne náročné prijať pracovné miesto, pri ktorom si musia riešiť otázku bývania mimo azylového zariadenia. Zároveň nemajú benefit napríklad v podobe poskytovania stravy, hygienického balíčka, ktorý mali počas ubytovania v azylovom zariadení.

¹⁹ V súčasnosti je možné využiť aktívne opatrenia trhu práce len pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny, na ktorých sa vzťahuje prechodné ustanovenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

²⁰ Zdroj: Eurostat, Number of first-time asylum applicants (non-EU citizens), 2020 and 2021 (thousands), [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:F3_Number_of_first-time_asylum_applicants_\(non-EU_citizens\),_2020_and_2021_\(thousands\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:F3_Number_of_first-time_asylum_applicants_(non-EU_citizens),_2020_and_2021_(thousands).png), (navštívené 27. 10. 2022).

²¹ Pozri tabuľku č. 6 v prílohe č. 1.1.

²² Osoba s dočasným útočiskom môže na Slovensku pracovať bez potreby ďalších povolení, nemôže však podnikáť. Nakoľko osoby s dočasným útočiskom majú udelený tolerovaný pobyt, vzťahuje sa na nich § 59 ods. 5 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý zakazuje podnikáť osobám počas platnosti tolerovaného pobytu. Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/404/20220330> (citované 23. 11. 2022).

²³ V čase prijatia novely zákona mohli žiadatelia o medzinárodnú ochranu vstupovať do pracovnoprávnych vzťahov po uplynutí 9 mesiacov od začatia konania o udelení azylu.

²⁴ Na žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny sa vzťahuje prechodné ustanovenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa na tento účel

V období 2017 – 2019 boli hlavnými krajinami pôvodu Afganistan a Irán, Pakistan a Vietnam, v rokoch 2020 a 2021 bolo hlavnou krajinou pôvodu Maroko, následne Afganistan, pričom výraznejšie stúpili počty žiadostí o medzinárodnú ochranu z Alžírsku a Sýrie. Za prvých šesť mesiacov roku 2022 bola hlavnou krajinou pôvodu prevažne Ukrajina, následne Bangladéš a Maroko.

O2. Je situácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trhu práce²⁵ monitorovaná na základe oficiálnych údajov (zhromaždených úradmi a spoľahlivých)? Ak áno, uveďte prehľad z hľadiska ukazovateľov, ktoré sa používajú vo vašej krajine, zamerajte sa na konkrétne skupiny, intervaly zberu údajov atď.

SR nedisponuje štatistickými údajmi týkajúcimi sa situácie na trhu práce žiadateľov o medzinárodnú ochranu.²⁶

O3. Sú k dispozícii štatistiky o žiadostiach/udeleniach/zamietnutiach žiadostí o vstup na trh práce/samostatnej zárobkovej činnosti, ako aj o miere zamestnanosti žiadateľov o medzinárodnú ochranu? Áno/Nie

Ak áno, uveďte súčty za rok v období rokov 2017 – 2022.

Nie.

V zmysle platnej legislatívy²⁷ sa u žiadateľov o medzinárodnú ochranu nevyžaduje povolenie na zamestnanie, t. j. žiadatelia nežiadajú o povolenie na vstup na pracovný trh. MÚ MV SR môže vydať pre žiadateľa o medzinárodnú ochranu „potvrdenie o oprávnení žiadateľa o udelenie azylu vstupovať do pracovnoprávného vzťahu“²⁸, ktoré predloží (potenciálnemu) zamestnávateľovi. Potvrdenia sú vydávané na základe písomnej žiadosti a v sledovanom období (2017 – 2022) ich bolo vydaných 41.²⁹

Mieru zamestnanosti pri tejto skupine SR nesleduje.³⁰

O4. Aké sú hlavné verejné a politické diskusie týkajúce sa integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce (napr. časový rámec prístupu na trh práce, príležitosti a výzvy)?

Téma migrácie bola od roku 2015 veľmi diskutovanou témou, najmä pred parlamentnými voľbami v roku 2016 a neskôr táto téma rezonovala v súvislosti s krízou na Ukrajine v roku 2022. Od roku 2017 sa predmetom diskusií čoraz častejšie stáva aj téma pracovnej migrácie a s ňou súvisiacej integrácie migrantov na trh práce.³¹ Konkrétne téma integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce však nie je zatiaľ na Slovensku predmetom verejných a politických diskusií. Možnými dôvodmi sú celkovo nízky počet žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ako aj len nedávne skrátenie obdobia, po ktorom môžu žiadatelia vstupovať do pracovnoprávných vzťahov (z deviatich na šesť mesiacov).

V roku 2022 médiá informovali verejnosť najmä v súvislosti s novelou zákona č.480/2002 Z. z. o azyle v znení neskorších predpisov, účinnou od 1. 6. 2022 o tom, že žiadatelia o medzinárodnú ochranu budú mať prístup na trh práce „už o polroka od podania žiadosti o udelenie azylu“.³²

považuje manžel štátneho občana Ukrajiny a rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny. Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230101>, (citované 3. 11. 2022).

²⁵ Napríklad: miera účasti/miera nezamestnanosti žiadateľov o medzinárodnú ochranu.

²⁶ Informácie poskytol ÚPSVaR, 4. 10. 2022.

²⁷ Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, par. 22, ods. 12 a) 1., <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-5>, (stiahnuté 27. 10. 2022).

²⁸ Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

²⁹ Prístup na pracovný trh po šiestich mesiacoch je možný až od 1. 6. 2022. Uvedený počet vydaných potvrdení bol vyjadrením stavu k 1. 11. 2022.

³⁰ Informácie poskytol ÚPSVaR, 4. 10. 2022.

³¹ Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce v členských krajinách EÚ – príspevok Slovenskej republiky, Štúdia EMN, jún 2018, https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emp/item/download/2749_1c3abc1b5148f5194c12e807c735a26e.html (stiahnuté 10. 10. 2022).

³² Žiadatelia o azyl budú mať prístup na trh práce už po polroku, Teraz.sk, 17. 3. 2022, <https://www.teraz.sk/slovensko/ziadatelia-o-azyl-budu-mat-pristup-n/619932-clanok.html> (citované 15. 10. 2022), alebo Žiadateľom o azyl sa upraví prístup na trh práce, prezidentka podpísala novelu, SME, 5. 4. 2022, <https://domov.sme.sk/c/22878169/ziadatelom-o-azyl-sa-upravi-pristup-na-trh-prace-prezidentka-podpisala-novelu.html> (citované 15. 10. 2022).

Kapitola 2: Integračné politiky v členských a pozorovateľských štátoch EMN

O5. Má vaša krajina špecifickú politiku/stratégiu na podporu integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce? Áno/Nie^{33 34}

Áno.

V súvislosti s integráciou štátnych príslušníkov tretích krajín Slovenská republika prijala nasledujúce dokumenty: Migračnú politiku Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020 a následne jej aktualizáciu s výhľadom do roku 2025, Integračnú politiku Slovenskej republiky, Stratégiu pracovnej mobility cudzincov v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2030 a Plán obnovy a odolnosti SR.

MP SR stanovuje ciele v oblasti legálnej migrácie, medzinárodnej ochrany a nelegálnej migrácie. Ďalej ako ciele definuje aj posilnenie súčinnosti medzi migráciou a rozvojom a posúdenie možnosti centralizácie agendy migrácie, integrácie a azylu v rámci jedného centralizovaného úradu.

Integračná politika bola ako systematický rámec pre príslušné politiky prijatá v roku 2014. Navrhovala nové vízie a smerovanie v oblasti integrácie cudzincov.³⁵ Integračná politika definovala opatrenia v celkovo 8 prioritných oblastiach, pričom jednou z nich je aj oblasť zamestnanosti a sociálnej ochrany. Tu špecifikuje 3 opatrenia, ktoré zahŕňajú jednoduchšie získavanie povolení na pobyt a zamestnanie, umožnenie študentom z tretích krajín pracovať aj počas štúdia v tých odboroch, kde chýbajú kvalifikovaní pracovníci a taktiež podporu a zjednodušenie integrácie na trh práce držiteľov prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny.

V októbri roku 2018 bola vládou SR schválená Stratégia pracovnej mobility cudzincov v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2030, ktorej cieľovou skupinou však nie sú žiadatelia o medzinárodnú ochranu, ale zameriava sa na riadenú pracovnú mobilitu cudzincov. Jej cieľom bolo prostredníctvom krátkodobých mimoriadnych opatrení riešiť nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce a tiež určiť dlhodobé opatrenia na zatraktívnenie slovenského trhu práce pre kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných cudzincov a štátnych príslušníkov tretích krajín.

Pretrvávajúca pandémia v roku 2021 bola spúšťačom prípravy Plánu obnovy a odolnosti SR, so špecifickým zameraním na začlenenie občanov SR, ktorí sa vracajú na Slovensko, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov, ako aj zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku. Dokument sa venuje aj problematike zjednodušenia uznávania kvalifikácie.³⁶

a. Ak áno, zahŕňa(jú) aj žiadateľov o medzinárodnú ochranu? Áno/Nie

Nie.

i. Ak áno, uveďte stručné informácie o stratégii/politike integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce platnej vo vašej krajine.

Nevzťahuje sa.

ii. Ak nie, odpovedajte na otázku 5b.

b. Ak nie, ako sa rieši integrácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce? Uplatňuje sa mainstreamingový prístup integrácie na trhu práce? Áno/Nie

Nie.

i. Ak nie, uveďte dôvod, ak je k dispozícii, a stručne opíšte, ako sa v praxi rieši otázka integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce.

³³ Opatrenia zamerané na podporu integrácie uchádzačov na trh práce sú uvedené v kapitole 4.

³⁴ Stratégie/politiky na regionálnej/miestnej úrovni by sa uvádzali len v prípade, ak by neboli vypracované vnútroštátne stratégie/politiky.

³⁵ Vláda SR dňa 5. 9. 2018 zrušila uznesením vlády č. 405 povinnosť príslušným rezortom predkladať ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny správu o plnení cieľov a opatrení vyplývajúcich z Integračnej politiky Slovenskej republiky za príslušný kalendárny rok, ako aj povinnosť predkladať na rokovanie vlády Súhrnnú správu o plnení cieľov a opatrení vyplývajúcich z Integračnej politiky Slovenskej republiky pre ministra práce, sociálnych vecí a rodiny. MÚ MV SR však správu o plnení cieľov a opatrení vyplývajúcich z Integračnej politiky Slovenskej republiky každoročne predkladá ministrovi vnútra.

³⁶ Plán obnovy, cestovná mapa k lepšiemu Slovensku, <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/> (stiahnuté 8. 11. 2022).

Väčšina aktivít zameraných na integráciu na trh práce v súvislosti so žiadateľmi o medzinárodnú ochranu je na Slovensku realizovaná prostredníctvom mimovládnych organizácií (cez kultúrnych mediátorov) pôsobiacich v azylových zariadeniach, ktorých činnosť je financovaná z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (ďalej len „AMIF“). Tieto sa realizujú na individuálnej báze v závislosti od schopností, znalostí a vzdelania žiadateľov o medzinárodnú ochranu a dostupných pracovných príležitostí v konkrétnej lokalite azylového zariadenia.

Samotná integrácia na trh práce spočíva v praxi v podpore s prípravou životopisu, jeho zverejnením na pracovnom portáli, príp. s vyhľadávaním vhodných pracovných pozícií (či už cez pracovný portál, alebo kontakty na miestnych úradoch, zamestnávateľov v okolí azylového zariadenia). Výhodou pri pomoci s kontaktovaním (potenciálneho) zamestnávateľa medzi overenými zamestnávateľmi je jednak ochrana žiadateľa o medzinárodnú ochranu pred pracovným zneužívaním a svojím spôsobom aj možnosť zaručenia sa za klienta, alebo v poskytnutí bližších informácií napr. o niektorých zručnostiach, schopnostiach, ovládaní jazyka.

Niektoré zručnosti je možné si čiastočne overiť aj prostredníctvom asistenčných prác v azylovom zariadení, ktoré v azylových zariadeniach poskytuje SHR. Táto má v rámci projektu, ktorý realizuje v azylových zariadeniach, vyčlenené finančné prostriedky na „symbolickú“ odmenu za rôzne asistenčné práce v rámci azylového zariadenia pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ako napr. upratovanie a dezinfekcia spoločných priestorov, starostlivosť o záhradu, tlmočenie počas skupinových aktivít, kadernícke/holičské služby, oprava bicyklov, maľovanie miestností, upratovanie a triedenie oblečenia a pod. Jediným obmedzením je, že týchto prác nie je dostatok vzhľadom na veľký záujem žiadateľov o medzinárodnú ochranu sa na nich podieľať.³⁷

Kultúrni mediátori mimovládnej organizácie pomáhajú aj s nájdením takých zamestnávateľov, ktorí môžu vyplatiť mzdu za vykonanú prácu v hotovosti, nakoľko žiadatelia o udelenie azylu na Slovensku nedisponujú bankovým účtom. V prípade disponovania účtom by mali žiadatelia viac možností pracovného uplatnenia. Účet v banke si nemôžu otvoriť vzhľadom na absenciu dokladov totožnosti. Preukaz žiadateľa o azyl býva často nielen pre súkromné inštitúcie, ale aj pre viaceré štátne orgány „veľkou neznámou“.³⁸ Kultúrni mediátori mimovládnej organizácie pôsobiacej v azylovom zariadení poskytujú v prípade potreby aj asistenciu pri pracovnom pohovore (vysvetlia pracovné podmienky, niekedy sú prítomní aj pri podpise pracovnej zmluvy). Ďalej preplácajú cestu do/z práce, prípadne zapožičiavajú bicykle. Ak má žiadateľ o udelenie azylu sľúbenú pracovnú pozíciu s podmienkou absolvovania konkrétneho kurzu (extra kurzu slovenského jazyka, kurzu práce s vysokozdvížným vozíkom, vodičský preukaz), tak sa mu ho v prípade dostatočných kapacít v rozpočte projektu snažia preplatiť. Niektorí zamestnávatelia sami zaplatia zamestnancom potrebné kurzy (napr. obsluhy strojov).

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že možnosť vstupu na pracovný trh pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu sa ročne týka iba desiatok osôb. Zamestnávatelia sa pred prijatím zamestnanca zaujímajú o nasledujúce informácie:

1. o pracovnom povolení, spôsobe vyplňania údajov pre sociálnu a zdravotnú poisťovňu a pýtajú si preukaz žiadateľa,
2. o jazykovej vybavenosti (úroveň ovládania slovenského jazyka, prípadne aspoň anglického jazyka),
3. o tom, či žiadateľ disponuje vodičským preukazom (buď ich nemajú, alebo nie sú na Slovensku uznávané) a bankovým účtom,
4. o možnosti včasnej dochádzky na miesto výkonu práce/dostupnosť miesta výkonu práce z azylového zariadenia (napr. pri práci na zmeny).

V oblasti pracovného poradenstva žiadateľov najčastejšie zaujímajú odpovede na nasledujúce otázky:³⁹

1. kedy môžu začať pracovať,
2. začlenenie do pracovného kolektívu (postoj k migrantom, rasová, náboženská tolerancia),

³⁷ Zdroj: Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku, Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (citované 3. 11. 2022).

³⁸ Zdroj: Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku, Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (citované 3. 11. 2022).

³⁹ Výška mzdy nebola jednou z hlavných priorít. Pri príprave na trh práce sú však žiadateľom poskytované informácie o pracovných pozíciách a pracovných podmienkach, ako aj zreálnované očakávania, akú pracovnú pozíciu by mohli vykonávať.

3. kombinácia pracovnej činnosti s režimom azylového zariadenia (napr. výdajom stravy),
4. podmienky v pracovnej zmluve.⁴⁰

O6. Došlo k nejakým zásadným zmenám v stratégii/politike na podporu integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce v rámci časového rozsahu štúdie (január 2017 – jún 2022)? Áno/Nie

Áno.

a. Ak áno, stručne vysvetlite obsah zmien vrátane toho, čo bolo dôvodom a cieľom týchto zmien.

V roku 2018 bola uznesením vlády č. 473 schválená Stratégia pracovnej mobility cudzincov do roku 2020 s výhľadom do roku 2030. Stratégia vznikla na základe podnetu z Programového vyhlásenia vlády SR. Cieľom bolo:

- a) zabezpečiť udržateľný ekonomický rast a zlepšovanie kvality života občanov, ako aj cudzincov žijúcich na Slovensku;
- b) reagovať na nové technológie a na zmeny na trhu práce;
- c) reagovať na zmeny v demografickom vývoji a s tým súvisiacimi vplyvmi na systém sociálneho a dôchodkového zabezpečenia;
- d) bojovať proti nelegálnej práci, odlišným pracovným podmienkam, ako majú občania SR zo strany zamestnávateľov, ako aj zneužívaniu práce;
- e) podporiť integráciu cudzincov na lokálnej úrovni.

Stratégia sa sústreďuje na riadenú (regulárnu/legálnu) pracovnú mobilitu cudzincov zameranú na kompenzáciu nedostatku disponibilnej pracovnej sily na trhu práce v SR, a explicitne jej cieľovou skupinou nie sú utečenci či žiadatelia o medzinárodnú ochranu.⁴¹

Novelou zákona o službách zamestnanosti sa splnilo 14 krátkodobých opatrení, ktoré stanovila Stratégia pracovnej mobility cudzincov na riešenie aktuálneho nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily.⁴² Novelou sa okrem skrátenia periodicity zverejňovania nedostatkových profesií či umožnenia agentúrneho zamestnávania cudzincov pri týchto profesiách napríklad zjednodušilo i predkladanie dokladov o dosiahnutom vzdelaní pri žiadosti o prechodný pobyt. S cieľom uľahčiť sociálne začlenenie a integráciu na trh práce primárne štátnych občanov Ukrajiny, ktorým bolo z dôvodu ozbrojeného konfliktu na Ukrajine poskytnuté dočasné útočisko, sa ustanovilo s účinnosťou od 30. 3. 2022, že za aktívne opatrenia na trhu práce sa považujú aj projekty a programy na podporu integrácie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému sa poskytlo dočasné útočisko alebo ktorému bol udelený azyl alebo ktorý je žiadateľom o medzinárodnú ochranu, ktoré realizuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny alebo úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.^{43 44}

Vláda SR dňa 8. septembra 2021 schválila uznesením vlády SR č. 496 Migračnú politiku Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025, ktorá je v gescii MV SR, ale taktiež sa nezaobera špecificky prístupom na trh práce žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Prioritami SR v rôznych oblastiach integrácie cudzincov je najmä posilniť integráciu cudzincov na regionálnej a miestnej úrovni, zabezpečiť kvalitné vzdelávanie pre deti cudzincov a výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, podporiť prístup cudzincov k primeranému bývaniu, podporiť ich kultúrnu a spoločenskú integráciu a medzikultúrny dialóg, ako aj zaviesť mechanizmus jazykovej a kultúrnej orientácie a podporovať, implementovať a kontrolovať poskytovanie adekvátnej, preventívnej zdravotnej starostlivosti. Medzi priority taktiež patrí posilnenie sociálnej inklúzie a súdržnosti, zabezpečenie systémovej úpravy integrácie zraniteľných skupín cudzincov, zavedenie odborného predmetu s dôrazom na integráciu cudzincov do štúdia sociálnej práce, ako aj podpora, zefektívnenie a digitalizovanie procesu získavania údajov o zdravotnom stave cudzincov.⁴⁵

Plán obnovy a odolnosti SR sa vo svojom Komponente 10 Lákanie a udržanie talentov venuje získavaniu vysokoškolsky kvalifikovanej pracovnej sily z krajín mimo EÚ, zjednodušením ich postupu zamestnania a schválením návrhu „fast-track“ schémy na účely hľadania zamestnania a s tým súvisiacimi integračnými

⁴⁰ Informácie poskytol zástupca SHR, 18. 10. 2022.

⁴¹ Informácie poskytol zástupca MPSVaR SR, 27. 10. 2022.

⁴² Behúňová, K., Meszárošová, S., Oboňová, S., Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2019, Európska migračná sieť, IOM 2020, dostupné na https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyrocne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/download/2549_48b3af0dc47daef297810262f9575449.html (stiahnuté 8. 11. 2022).

⁴³ Novela zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, účinný od 30. 3. 2022, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20230101_ (citované 8. 11. 2022).

⁴⁴ Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu by mal byť MPSVaR SR navrhnutý projekt, ktorý by ÚPSVaR realizoval. V sledovanom období nebol navrhnutý žiadny projekt pre túto cieľovú skupinu.

⁴⁵ Migračná politika SR s výhľadom do roku 2025, dostupné na: <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky&subor=419162> (stiahnuté 8. 11. 2022).

opatreniami. V rámci tohto Komponentu sa predpokladá nastavenie a spustenie programov určených na pomoc pri integrácii a začlenení navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z krajín mimo EÚ a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku. Mal by sa napríklad vytvoriť právny rámec pre „one-stop-shopy“, tzv. klientske centrá poskytujúce komplexné poradenstvo a služby uľahčujúce usadenie sa na Slovensku a začiatok kariéry.⁴⁶ Plán obnovy a odolnosti SR sa taktiež, ako ostatné predchádzajúce spomínané dokumenty, nezaobrá prístupom na trh práce žiadateľov o medzinárodnú ochranu.

O7. Sú zavedené špecifické riadiace štruktúry na podporu integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trhu práce? Ak áno, uveďte organizačný plán alebo prehľad inštitucionálneho rámca na vypracovanie a implementáciu príslušnej stratégie/politik/opatrení v oblasti integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce.

Nie.

Väčšina aktivít zameraných na integráciu na trh práce v súvislosti so žiadateľmi o medzinárodnú ochranu je na Slovensku realizovaná prostredníctvom mimovládnych organizácií (cez kultúrnych mediátorov) pôsobiacich v azylových zariadeniach, ktorých činnosť je financovaná z fondu AMIF. Tieto sa realizujú na individuálnej báze v závislosti od schopností, znalostí a vzdelania žiadateľov o medzinárodnú ochranu a dostupných pracovných príležitostí v konkrétnej lokalite azylového zariadenia.

a. Opíšte kľúčových aktérov a ich úlohy (štátne orgány, orgány verejnej moci, odbory, združenia zamestnávateľov, mimovládne organizácie, iní?).

b. Uveďte zodpovednosti jednotlivých kľúčových aktérov, ako aj to, či je ich úloha špecifická pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu alebo je všeobecnejšia.

Ak je to relevantné, uveďte aj regionálne alebo miestne štruktúry.

Kapitola 3: Prístup na trh práce (zamestnanie a samostatná zárobková činnosť)

3.1. Postupy vstupu na trh práce

O8. Opíšte postup potrebný na vstup na trh práce/samostatnú zárobkovú činnosť žiadateľa o medzinárodnú ochranu vo vašom štáte.

a. Je vo vašom štáte rôzne upravený prístup k zamestnaniu alebo samostatnej zárobkovej činnosti?

V súvislosti so žiadateľmi o medzinárodnú ochranu, zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov stanovuje, že žiadateľ nesmie vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu ani podnikať.⁴⁷ Žiadateľ je však oprávnený vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu po šiestich mesiacoch od začatia konania o udelení azylu.⁴⁸

Žiadateľ o medzinárodnú ochranu nemá možnosť nahlásiť sa do evidencie uchádzačov o zamestnanie na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Zaevidovať sa na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny môže až osoba s udeleným azylom alebo poskytnutou doplnkovou ochranou, keď potom patrí medzi znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

⁴⁶ Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky – Komponent 10, https://www.planobnovy.sk/site/assets/files/1058/komponent_10_lakanie_a_udrzanie_talentov_1.pdf (stiahnuté 8. 11. 2022).

⁴⁷ Uvedená informácia sa v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene doplnení niektorých zákonov nevzťahuje na žiadateľa o medzinárodnú ochranu, ktorému bol udelený trvalý alebo prechodný pobyt ešte predtým, ako požiadal o medzinárodnú ochranu.

⁴⁸ Na žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Žiadateľ, ktorý je štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, môže počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu aj pred uplynutím deviatich mesiacov od začatia konania o udelení azylu. Za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa na účely prvej vety považuje manžel štátneho občana Ukrajiny a rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny. Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230101>, (citované 3. 11. 2022).

b. Vo svojej odpovedi uveďte prehľad platného právneho rámca a uveďte, čo je predpísané v zákonoch, politických dokumentoch a čo vychádza z praxe.

Vstup na trh práce žiadateľov o medzinárodnú ochranu je v SR regulovaný nasledovnými zákonmi:

- zákonom č.480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákonom č.5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákonom č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

3.1.1. Zamestnanie (ak je vstup inak upravený v prípade zamestnania a inak v prípade samostatnej zárobkovej činnosti)

O9. Aká je minimálna doba, ktorá musí uplynúť od podania žiadosti o medzinárodnú ochranu, kým má žiadateľ prístup na trh práce? ⁴⁹

Prístup žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce je po šiestich mesiacoch od začatia konania o udelenie azylu, s výnimkou žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Samostatná zárobková činnosť nie je povolená pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu.⁵⁰

O10. Opíšte dôvody stanovenia minimálnej doby prístupu na trh práce a podmienok prístupu na trh práce/samostatnej zárobkovej činnosti.

Novelou zákona č.480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa od 1. 6. 2022 skrátila lehota prístupu žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce z pôvodných deväť mesiacov na šesť mesiacov.⁵¹ Táto zmena mala zanedbateľný vplyv na trh práce vzhľadom na dlhoročne nízke počty žiadateľov, ale má pozitívny vplyv na žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorí sa rýchlejšie a jednoduchšie vďaka tomu integrujú do spoločnosti v prípade pozitívneho výsledku azylového konania (udelenia azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany). Keď žiadateľ o medzinárodnú ochranu nemá možnosť zarábať si na vlastné živobytie prácou, je nútený zotrvať v tábore pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu a pasívne čakať na výsledok azylového konania. Táto skúsenosť je pre mnohých utečencov demotivujúca a frustrujúca.⁵² Z praxe pomáhajúcich profesií⁵³ v azylových zariadeniach vyplýva, že ak osoba nesmie dlhodobo pracovať, hrozí jej strata pracovných návykov, zmyslu pre režim dňa, zvyšuje sa jej frustrácia a zhoršujú sa aj prejavy sociálneho správania, znižuje sa záujem o podporné aktivity (kurz slovenského jazyka a pod.). Významný je celkový vplyv situácie na oblasť mentálneho zdravia (urýchlenie prejavov vrodených alebo získaných psychických ochorení/porúch, v kombinácii so skúsenosťami počas migračnej trasy, neistotou z výsledku azylovej procedúry atď.), objavujú sa prejavy naučenej bezmocnosti, fyziologické príznaky opúšťania sa, ťažší je proces opätovnej aktivácie. Naopak, na základe praktických skúseností má zapojenie sa do pracovnej činnosti (aspoň príležitostnej či formou asistenčných prác v azylovom zariadení) vplyv na pozitívnu náladu, zvýšenie sebavedomia, starostlivosť o zovňajšok, zvýšenie dôvery v iných ľudí (ako aj v seba samého), samostatnosť, rýchlejšie napredovanie v komunikácii v

⁴⁹ Podľa prepracovaného znenia smernice o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ) článku 15 ods. 1 členské štáty zabezpečia, aby žiadatelia mali prístup na trh práce najneskôr do 9 mesiacov odo dňa podania žiadosti o medzinárodnú ochranu, ak inštančné rozhodnutie príslušného orgánu nebolo prijaté a oneskorenie nemožno pripísať žiadateľovi.

⁵⁰ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, par. 23, ods. 6, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-480#f2815092>, (citované 27. 10. 2022).

⁵¹ Na žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Žiadateľ, ktorý je štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, môže počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu aj pred uplynutím deviatich mesiacov od začatia konania o udelenie azylu. Za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa na účely prvej vety považuje manžel štátneho občana Ukrajiny a rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny. Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230101>, (citované 3. 11. 2022).

⁵² Zdroj: Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku, Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (citované 3. 11. 2022).

⁵³ sociálni pracovníci, psychológovia, kultúrni mediátori.

slovenskom jazyku a získavanie vlastných kontaktov. Príjem z pracovnej činnosti im navyše zvýši kvalitu života (napr. obohatenie stravy).⁵⁴

Stanovenie dlhšej lehoty, po ktorej môže žiadateľ vstupovať do pracovnoprávných vzťahov, bolo pôvodne odôvodňované snahou minimalizovať riziko zneužívania inštitútu azylu z hľadiska pracovnej migrácie príslušníkov z tretích krajín.

V roku 2005 zmenou zákona o azyle bol umožnený vstup žiadateľov o medzinárodnú ochranu na pracovný trh po 12 mesiacoch a v roku 2016 bola táto lehota skrátená na 9 mesiacov. V mnohých prípadoch bolo do tejto doby buď konanie zastavené, alebo azylové konanie ukončené.

Pracovníci pomáhajúcich profesií v azylových zariadeniach odporúčajú dobu vstupu žiadateľov o medzinárodnú ochranu na pracovný trh vzhľadom na uvedené skutočnosti ešte skrátiť, napr. na 3 až 4 mesiace.

O11. Je právo na prístup na trh práce automatické po uplynutí stanoveného obdobia? Áno/Nie
Áno.

O12. Aké dokumenty sú potrebné pre vstup na trh práce?⁵⁵

V zmysle platnej legislatívy⁵⁶ sa u žiadateľov o medzinárodnú ochranu nevyžaduje povolenie na zamestnanie, t. j. žiadatelia nežiadajú o povolenie na vstup na pracovný trh. MÚ MV SR môže vydať pre žiadateľa „potvrdenie o oprávnení žiadateľa o udelenie azylu vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu“⁵⁷, ktoré predloží (potenciálnemu) zamestnávateľovi. Potvrdenia sú vydávané na základe písomnej žiadosti.

O13. Je pre vstup na trh práce potrebné pracovné povolenie alebo iný typ administratívnej žiadosti/rozhodnutia? Áno/Nie

Nie. MÚ MV SR môže vydať pre žiadateľa potvrdenie o oprávnení žiadateľa o medzinárodnú ochranu vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu.

a. Ak áno, prosím, uveďte:

i. Kto má podať žiadosť? Žiadateľ/zamestnávateľ/obaja spoločne?

Žiadateľ o udelenie azylu podá žiadosť na MÚ MV SR.

ii. Ktorý orgán je zodpovedný za udelenie prístupu na trh práce?

MÚ MV SR

iii. Aké sú kritériá na získanie pracovného povolenia?

Žiadateľ o medzinárodnú ochranu nepotrebuje pre vstup na trh práce pracovné povolenie.

iv. Aká je priemerná dĺžka konania o udelení prístupu na trh práce? Ak je to možné, uveďte aj oficiálne časové limity podľa zákona/politiky.

Nevzťahuje sa. Ak sú splnené podmienky, že žiadateľ je oprávnený vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu po šiestich mesiacoch od začatia konania, je mu na základe písomnej žiadosti vydané „potvrdenie o oprávnení žiadateľa o udelenie azylu vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu“⁵⁸ v priebehu niekoľkých dní. Nie je stanovená oficiálna lehota pre tento účel.

3.1.2. Samostatná zárobková činnosť (ak je vstup inak upravený v prípade zamestnania a inak v prípade samostatnej zárobkovej činnosti)

O14. Majú žiadatelia o medzinárodnú ochranu povolenú vo vašej krajine samostatnú zárobkovú činnosť? Áno/Nie

Nie.

a. ak áno:

⁵⁴ Informácie poskytli zástupcovia SHR, 18. 10. 2022.

⁵⁵ Podľa článku 6 prepracovaného znenia smernice o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ) členské štáty zabezpečia, aby žiadatelia mali dokument, ktorý dokazuje, že sú žiadateľom.

⁵⁶ Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, par. 22, ods. 12 a) 1., <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-5>, (citované 27. 10. 2022).

⁵⁷ Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

⁵⁸ Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

i. Aká je minimálna lehota od podania žiadosti o medzinárodnú ochranu, po ktorej má žiadateľ prístup k samostatnej zárobkovej činnosti?

ii. Ktorý organ je zodpovedný za udelenie prístupu k samostatnej zárobkovej činnosti?

3.2. Podmienky a obmedzenia vstupu na trh práce

O15. Ak je to relevantné, opíšte dobu platnosti a podmienky udelenia povolenia na vstup na trh práce/samostatnej zárobkovej činnosti.

Žiadateľ je oprávnený vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu po šiestich mesiacoch od začatia konania okrem prípadu, ak podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu ministerstva vydanému v konaní o medzinárodnú ochranu nemá odkladný účinok a správny súd nerozhodol o priznaní odkladného účinku, alebo kasačný súd nerozhodol o priznaní odkladného účinku kasačnej sťažnosti proti rozhodnutiu správneho súdu, ktoré sa týkalo správnej žaloby proti rozhodnutiu ministerstva vydanému v konaní o medzinárodnú ochranu.⁵⁹

Žiadateľ je oprávnený zotrvať v pracovnoprávnom vzťahu aj počas rozhodovania súdu o priznaní odkladného účinku, ak v čase vzniku tohto pracovnoprávneho vzťahu žiadateľ splnil podmienky uvedené vyššie v texte.⁶⁰

O16. Je povolenie obmedzené na určité odvetvia alebo povolania? Sú žiadatelia o medzinárodnú ochranu vylúčení z niektorých odvetví trhu práce alebo z určitých povolání? Áno/Nie

Nie. Oprávnenie žiadateľov o medzinárodnú ochranu pracovať nie je obmedzené, čo sa týka profesií alebo typu pracovného vzťahu (pracovný pomer alebo dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru). Právoplatným skončením azylového konania v neprospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu tento stráca aj oprávnenie pracovať.⁶¹ Pokiaľ spĺňajú podmienky na zamestnanie, tak sa môžu zamestnať v hociktorom odvetví.⁶² Z praktických skúseností ide najčastejšie o stavebné práce, pomocné zemné, záhradné práce, robotnícke pozície, operátor výroby.⁶³

Ak áno, z ktorých?

Štátni príslušníci tretích krajín sú vylúčení zo zamestnaní v štátnej službe, resp. zo zamestnaní, na výkon ktorých sa vyžaduje štátne občianstvo SR.

O17. Je zamestnanie obmedzené na jedného zamestnávateľa?

Nie.

O18. Ak je to relevantné, opíšte podmienky a postupy obnovenia povolenia na vstup na trh práce. Sú rovnaké pre všetky sektory zamestnania a povolania?

Zamestnávateľ má povinnosť informovať úrad práce o nástupe do zamestnania a skončení zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny (tzv. informačnou kartou). Okrem týchto informácií predkladá aj doklady preukazujúce splnenie príslušného ustanovenia zákona, t. j. že je žiadateľom o medzinárodnú ochranu a vstup na trh práce mu umožňuje osobitný predpis⁶⁴, t. j. zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵⁹ Na žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Žiadateľ, ktorý je štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, môže počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu aj pred uplynutím deviatich mesiacov od začatia konania o udelenie azylu. Za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa na účely prvej vety považuje manžel štátneho občana Ukrajiny a rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny. Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230101>, (citované 3. 11. 2022).

⁶⁰ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, par. 23, ods. 6, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-480#f2815092>, (citované 2. 11. 2022).

⁶¹ Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku, Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (citované 3. 11. 2022).

⁶² Štátni príslušníci tretích krajín sú vylúčení zo zamestnaní v štátnej službe.

⁶³ Informácie poskytol zástupca SHR, 18. 10. 2022.

⁶⁴ Informácie poskytol ÚPSVaR, 4. 10. 2022.

O19. Uprednostňuje váš členský štát občanov EÚ a EHP [čl. 15/2 odsek 2 prepracovaného znenia smernice o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ)] a iných štátnych príslušníkov tretích krajín s legálnym pobytom pri prístupe na trh práce? Áno/Nie

Nie. Žiadateľ o medzinárodnú ochranu, ktorému vstup na trh práce umožňuje osobitný predpis, t. j. zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, má právo prístupu na trh práce ako uvedené skupiny občanov. Informačnú povinnosť má iba jeho zamestnávateľ.⁶⁵ Pokiaľ spĺňa podmienky na zamestnanie, tak sa môže zamestnať v hociktorom odvetví.

a. Ak áno, uveďte, ako sa dáva priorita v zákone/politike a v praxi (test trhu práce, minimálny podiel zamestnanosti občanov EÚ/EHP, zoznamy povolání atď.)?

Nevzťahuje sa.

O20. Existujú nejaké ďalšie obmedzenia, či už v zákone alebo v osobitných opatreniach týkajúcich sa žiadateľov o medzinárodnú ochranu pre prístup na trh práce/samostatnú zárobkovú činnosť?

Žiadatelia o medzinárodnú ochranu nemôžu vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť. Zároveň sú vylúčení zo zamestnaní v štátnej službe.

Kapitola 4: Podporné opatrenia na zlepšenie integrácie na trh práce a prístupu k samostatnej zárobkovej činnosti

Oblasť/komponent	Prehľad hlavných opatrení	Zúčastnené strany	Cieľová skupina
	Opíšte dôvody, rozsah a cieľ každej oblasti.	Opíšte zúčastnené strany, tam kde je to možné, na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni (verejné inštitúcie, odbory, združenia zamestnávateľov, mimovládne organizácie, iné).	Uveďte, či sa opatrenia vzťahujú na žiadateľov o medzinárodnú ochranu vo všeobecnosti alebo na konkrétne kategórie žiadateľov (napr. ženy alebo maloletí v produktívnom veku).
1. Osvojenie si jazyka	Nakoľko vzhľadom na úspešnú integráciu patrí aj zvládnutie minimálne základov jazyka hostiteľskej krajiny, je veľmi dôležité sprístupniť výučbu štátneho jazyka žiadateľom o medzinárodnú ochranu.	MÚ MV SR v spolupráci s mimovládnu organizáciou, ktorá implementuje v danom období v azylovom zariadení projekt financovaný z fondov EÚ (v súčasnosti je to AMIF).	Výučba slovenského jazyka pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu ubytovaných v azylových zariadeniach MV SR. Povinnosť navštevovať kurzy slovenského jazyka majú len žiadatelia, na ktorých sa vzťahuje povinná školská dochádzka, inak je účasť na výučbe dobrovoľná.
2. Odborné vzdelávanie a príprava (vrátane rekvalifikačných schém)	Nie je súčasťou politiky/stratégie (nie je riešené systémovo).	Financuje sa cez projekt mimovládnej organizácie, ktorá implementuje v danom období v azylovom zariadení	Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu ubytovaných v azylových zariadeniach MV SR.

⁶⁵ Informácie poskytol ÚPSVaR, 4. 10. 2022.

Oblasť/komponent	Prehľad hlavných opatrení	Zúčastnené strany	Cieľová skupina
	Opíšte dôvody, rozsah a cieľ každej oblasti.	Opíšte zúčastnené strany, tam kde je to možné, na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni (verejné inštitúcie, odbory, združenia zamestnávateľov, mimovládne organizácie, iné).	Uvedte, či sa opatrenia vzťahujú na žiadateľov o medzinárodnú ochranu vo všeobecnosti alebo na konkrétne kategórie žiadateľov (napr. ženy alebo maloletí v produktívnom veku).
		projekt financovaný z fondov EÚ (v súčasnosti je to AMIF) v prípade, ak má dostatočné množstvo potrebných financií a žiadateľ má po absolvovaní kurzu sľúbené pracovné miesto.	
3. Kurzy občianskej integrácie	Sociokultúrna orientácia je významná najmä pri žiadateľoch o medzinárodnú ochranu, ktorí prichádzajú z odlišného kultúrneho prostredia, ale je prínosom aj pri žiadateľoch, ktorí prichádzajú z Ukrajiny, Ruska. Pomôcka: príručka Nový štart v SR	MÚ MV SR v spolupráci s mimovládnu organizáciou, ktorá implementuje v danom období v azylovom zariadení projekt financovaný z fondov EÚ (v súčasnosti je to AMIF).	Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu ubytovaných v azylových zariadeniach MV SR.
4. Podpora uznávania diplomov, osvedčení a iných dokladov o získaní formálnej kvalifikácie vrátane takej, ktorú nemožno podložiť dokumentmi (stratené alebo zničené v kontexte existujúcich postupov uznávania zahraničných kvalifikácií). V stĺpci prehľadu uvedte, či ide o všeobecný alebo špecifický postup pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu.	Neexistuje.		
5. Hodnotenie zručností na potvrdenie predchádzajúceho (neakreditovaného) vzdelania a skúseností	Nie je súčasťou politiky/stratégie (nie je riešené systémovo).	MÚ MV SR v spolupráci s mimovládnu organizáciou, ktorá implementuje v	Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu ubytovaných v azylových zariadeniach MV SR.

Oblasť/komponent	Prehľad hlavných opatrení Opíšte dôvody, rozsah a cieľ každej oblasti.	Zúčastnené strany Opíšte zúčastnené strany, tam kde je to možné, na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni (verejné inštitúcie, odbory, združenia zamestnávateľov, mimovládne organizácie, iné).	Cieľová skupina Uvedte, či sa opatrenia vzťahujú na žiadateľov o medzinárodnú ochranu vo všeobecnosti alebo na konkrétne kategórie žiadateľov (napr. ženy alebo maloletí v produktívnom veku).
		danom období v azylovom zariadení projekt financovaný z fondov EÚ (v súčasnosti je to AMIF) napr. formou asistenčných prác v azylovom zariadení.	
6. Informácie a poradenstvo (orientácia na trhu práce, poradenstvo na mieru, iné)	Pracovné poradenstvo je dôležité pri predchádzaní nelegálneho zamestnávania a pracovného vykorisťovania.	MÚ MV SR v spolupráci s mimovládnu organizáciou, ktorá implementuje v danom období v azylovom zariadení projekt financovaný z fondov EÚ (v súčasnosti je to AMIF).	Žiadatelia o medzinárodnú ochranu ubytovaní v azylových zariadeniach MV SR majú prístup aj k informáciám ohľadom trhu práce. Poradenstvo nie je poskytované plošne všetkým žiadateľom, ale prebieha individuálnou formou pre konkrétneho žiadateľa, ktorý môže vstúpiť na trh práce a má o to záujem, podľa úrovne jeho samostatnosti (príprava CV, vyhľadávanie pracovných pozícií, kontaktovanie zamestnávateľa, sprievod na pohovor...).
7. Stimulačné opatrenia pre zamestnávateľov (napr. zníženie daní, služby zosúladovania pracovných síl, podpora náboru)	Neexistujú.		
8. Podpora samostatnej zárobkovej činnosti (napríklad zvýhodnené zdaňovanie a príspevky na sociálne zabezpečenie, administratívna podpora pri zakladaní podnikania atď., vypracovanie podnikateľského plánu, iné).	Nevzťahuje sa.		

Oblasť/komponent	Prehľad hlavných opatrení Opíšte dôvody, rozsah a cieľ každej oblasti.	Zúčastnené strany Opíšte zúčastnené strany, tam kde je to možné, na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni (verejné inštitúcie, odbory, združenia zamestnávateľov, mimovládne organizácie, iné).	Cieľová skupina Uvedte, či sa opatrenia vzťahujú na žiadateľov o medzinárodnú ochranu vo všeobecnosti alebo na konkrétne kategórie žiadateľov (napr. ženy alebo maloletí v produktívnom veku).
V stĺpci prehľadu uvedte, či sa podpora líši od bežnej podpory na samostatnú zárobkovú činnosť, ktorá je k dispozícii obyvateľom danej krajiny, občanom EÚ alebo iným štátnym príslušníkom tretích krajín.			
9. Nepriama podpora (napr. starostlivosť o deti, doprava)	Neexistuje.		

Kapitola 5: Osvedčené postupy a výzvy

Aké programy na podporu integrácie, projekty, legislatívne alebo iné praktické iniciatívy sú k dispozícii, ktoré konkrétne uľahčujú efektívny prístup na trh práce žiadateľom o medzinárodnú ochranu a boli odborníkmi označené ako „osvedčený postup“? Uvedte nižšie.

Nevzťahuje sa. SR nemá vytvorené špecifické programy, ktoré by uľahčovali efektívny prístup žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce.

Opatrenie 1	
Prehľad	
Názov	
Druh	
Oblasť	
Prístup	všetci žiadatelia o medzinárodnú ochranu alebo len vybrané skupiny
Cieľová skupina	☐ opatrenia integrácie na trh práce špecificky len pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu ☐ všeobecné opatrenia integrácie na trh práce (pre všetkých) Ak sú opatrenia pre všetkých, uveďte, ako žiadatelia o medzinárodnú ochranu z nich profitujú.
Pokrytie	Národné/miestne/medzinárodné/iné
Odkaz	
Zdroj a zdôvodnenie	Uveďte zdroj/kto navrhol toto opatrenie ako príklad dobrej praxe a vysvetlite, prečo je toto opatrenie príkladom dobrej praxe.
Popis	
<p>O1. Opíšte, ako majú štátni príslušníci tretích krajín prístup k tomuto opatreniu, najmä:</p> <p>a) <i>Stručne opíšte podmienky a proces prístupu k tomuto opatreniu.</i></p> <p>b) <i>Je opatrenie dobrovoľné alebo povinné? Je poskytované zadarmo?</i></p> <p>c) <i>Ak je to relevantné, uveďte, či je opatrenie iné, ako sú poskytované bežné opatrenia pre občanov, občanov EÚ alebo štátnych príslušníkov tretích krajín?</i></p> <p>d) <i>Existuje nejaký dôvod na vylúčenie/stratu prístupu k opatreniu? Ak áno, aký?</i></p> <div></div> <p>O2. Stručne opíšte kontext, v ktorom opatrenie začalo byť implementované:</p> <p>a) <i>Kedy bolo opatrenie zavedené a koľko trvá/trvalo?</i></p> <p>b) <i>Aký bol cieľ/potreba implementácie takéhoto opatrenia (napr. potreby pracovného trhu, potreba integrácie, zmeny v integračných politikách)?</i></p>	

c) *Kedy sa opatrenie poskytuje (napr. pri príchode, pri príchode až po..., žiadne časové obmedzenie)?*

d) *Hlavné aktivity*

03. Stručne opíšte spôsoby implementácie, najmä:

a) *Kto opatrenie implementuje (agentúra, štátna inštitúcia, mimovládna organizácia, súkromný sektor atď.) a aké sú štruktúry koordinácie?*

b) *Ak je to relevantné, existujú nejaké možnosti preplatenia (plne alebo čiastočne)/možnosti zdieľania nákladov?*

c) *Ako a kým je to propagované?*

04. Stručne opíšte vplyv opatrenia, najmä:

a) *Dosiahli sa ním očakávané ciele? Áno/Nie/Čiastočne*

b) *Aké sú hlavné výsledky?*

c) *Monitoring a evaluácia vplyvu (opíšte nástroje a metodológiu evaluácie, ak je to možné, špecifikujte, ktoré indikátory boli prijaté a ako boli merané).*

d) *Výzvy počas implementácie a nápravné opatrenia*

e) *Pravdepodobnosť pokračovania opatrenia. Ak sa v ňom nebude pokračovať, uveďte prečo.*

O21. Existujú nejaké špecifické protokoly, synergie medzi agentúrami/inštitúciami na podporu integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce, ktoré boli identifikované ako osvedčené postupy?

Neexistujú.

O22. Aké výzvy boli identifikované vo vašej krajine, pokiaľ ide o prístup žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce? Rozlíšte⁶⁶ medzi legislatívnymi výzvami a výzvami z praxe a špecifikujte, ako boli tieto výzvy identifikované.

Slovenská republika nemá systémovo vytvorené špecifické podporné opatrenia využiteľné pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu pri integrácii na trh práce. Nástroje aktívnej politiky trhu práce sú využiteľné v prípade osôb už s udeleným azylom alebo poskytnutou doplnkovou ochranou.

Aktuálne znenie ustanovení zákona o azyle vytvára možnosť, keď sa oprávnenie na zamestnanie, ktoré už žiadateľ o medzinárodnú ochranu nadobudol, prerušuje v prípadoch, keď podanie opravného prostriedku nemá automaticky odkladný účinok a súd rozhodne o jeho nepriznaní. Ak potom niektorý zo sústavy správnych súdov rozhodne v prospech žiadateľa o azyl a rozhodnutie MÚ MV SR zruší a vec mu vráti na nové konanie a rozhodnutie, obnoví sa žiadateľovi o medzinárodnú ochranu oprávnenie pracovať. Táto diskontinuita v oprávnení pracovať vedie k tomu, že v praxi potom môžu nastať situácie, keď žiadateľ o medzinárodnú ochranu zbytočne príde o zamestnanie alebo sa dostane do situácie nelegálneho zamestnávania, z nevedomosti na strane zamestnávateľa a/alebo aj samotného žiadateľa o medzinárodnú ochranu.⁶⁷

Čo sa týka ďalších praktických výziev v oblasti integrácie žiadateľov na trh práce, na základe skúseností z praxe spolupracujúcej mimovládnej organizácie pri integrácii na pracovný trh ide najmä o jazykovú bariéru (nielen pre neovládanie slovenského jazyka, ale napr. aj pri možnosti dorozumenia sa s nadriadeným/kolegami v inom jazyku, napr. v anglickom). Vzhľadom na skutočnosť, že nemajú uznané

⁶⁶ V prípade potreby.

⁶⁷ Zdroj: Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku, Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (citované 3. 11. 2022).

vzdelanie (nemajú ani doklady o vzdelaní) a nie je vytvorený systém odborného preskúšania, vykonávajú skôr nižšie kvalifikované práce.⁶⁸

Pri opakovanej žiadosti o medzinárodnú ochranu⁶⁹ žiadateľ stráca pracovné miesto, nakoľko sa na neho opätovne vzťahuje šesťmesačná doba prístupu na pracovný trh⁷⁰. To znamená, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu má prístup na trh práce znovu po šiestich mesiacoch od nového začatia azylového konania. Pracovné príležitosti nie sú rovnako dostupné v rôznych regiónoch, kde sa nachádzajú azylové zariadenia, jedno z azylových zariadení sa nachádza v regióne s nízkym počtom voľných pracovných miest, kde sú zároveň ubytovaní žiadatelia patriaci medzi zraniteľné skupiny⁷¹. V dôsledku toho má SR minimum skúseností so zamestnávaním zraniteľných skupín žiadateľov o udelenie azylu. Na Slovensku je pritom zároveň nedostatok nájomného bývania, pričom komerčný nájom je pre žiadateľov drahý v prípade, že by sa žiadatelia plánovali ubytovať kvôli práci mimo azylového zariadenia. Žiadatelia o medzinárodnú ochranu pri absencii dokladov totožnosti nevedia vybrať finančné prostriedky cez služby Western Union, následne nedokážu zaplatiť naraz nájomné a zálohu za ubytovanie, okrem hromadných ubytovní je problémom aj absencia dokladov totožnosti pre tento účel („preukaz žiadateľa o udelenie azylu“⁷² nie je postačujúci⁷³). Z rovnakého dôvodu si nemôžu otvoriť bankový účet. Všetky uvedené faktory môžu prispievať k zvýšeniu rizika pracovného vykorisťovania (ubytujú sa v komunite, niekedy zoberú príležitostné práce za stravu alebo ubytovanie).⁷⁴

Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu je najmä v prvých mesiacoch finančne náročné prijať pracovné miesto, pri ktorom si musia riešiť otázku bývania mimo azylového zariadenia. Zároveň nemajú benefit napríklad v podobe poskytovania stravy, hygienického balíčka, ktorý mali počas ubytovania v azylovom zariadení.

Kapitola 6: Záver

O23. Uvedte závery vychádzajúc z vašich odpovedí:

a) Aké sú hlavné trendy s ohľadom na integráciu žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce a aké sú hlavné identifikované diskusie v tejto oblasti vo vašej krajine?

Téma integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce zatiaľ nie je na Slovensku predmetom verejných a politických diskusií. Možným dôvodom je celkovo nízky počet žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ako aj len nedávne zníženie obdobia, po ktorom môžu žiadatelia vstupovať do pracovnoprávných vzťahov (z deviatich na šesť mesiacov).

V roku 2022 médiá informovali verejnosť najmä v súvislosti s novelou zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle v znení neskorších predpisov, účinnou od 1. 6. 2022 o tom, že žiadatelia o medzinárodnú ochranu budú mať prístup na trh práce „už o polroka od podania žiadosti“. Zmene však tiež nepredchádzala žiadna významná politická alebo verejná diskusia.

⁶⁸ Informácie poskytol zástupca SHR, 18. 10. 2022.

⁶⁹ Po právoplatnom rozhodnutí o neudelení azylu alebo neposkytnutí doplnkovej ochrany žiadateľ opätovne požiada o udelenie azylu.

⁷⁰ S výnimkou žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny, na ktorých sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

⁷¹ Podľa § 39 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa zraniteľnými osobami rozumejú najmä maloleté osoby, zdravotne postihnuté osoby, staršie osoby, tehotné ženy, osamelí rodičia s maloletými deťmi, obeť obchodovania s ľuďmi, osoby so závažným ochorením, osoby s duševnou poruchou a osoby, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického násillia, fyzického násillia alebo sexuálneho násillia. Z uvedeného sú v pobytovom zariadení určenom pre zraniteľné osoby ubytované najčastejšie osoby so zdravotným postihnutím (fyzickým, psychickým), osoby staršie, osamelí rodičia s deťmi, rodiny, tehotné ženy. Okrem toho sú tu umiestňované aj ženy jednotlivkyne. Maloleté deti bez sprievodu sú ubytované v Centre pre deti a rodiny, ktoré je pod záštitou ÚPSVaR.

⁷² Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

⁷³ „Preukaz žiadateľa o azyl býva často nielen pre súkromné inštitúcie (napr. banky, Western Union a pod.), ale aj pre viaceré štátne orgány „veľkou neznámou“. Tento doklad neobsahuje údaje o možnosti zamestnania žiadateľa o azyl a pre zamestnávateľov môže pôsobiť nedôveryhodne. S preukazom žiadateľa o azyl si nie je možné za súčasnej situácie si na Slovensku otvoriť ani účet v banke, ktorý je kľúčovým pre výplatu mzdy za vykonanú prácu.“ Zdroj: Integrácia utečencov na trh práce na Slovensku, Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/userfiles/files/Vy%CC%81skumna%CC%81%20s%CC%8Ctu%CC%81dia.pdf> (citované 3. 11. 2022).

⁷⁴ Informácie poskytol zástupca SHR (spolupracujúca mimovládna organizácia, ktorá implementovala projekt financovaný z fondu AMIF), 18. 10. 2022.

b) Sú žiadatelia o medzinárodnú ochranu s ohľadom na integráciu na trh práce súčasťou národných integračných politík a ak áno, do akej miery? Aké sú hlavné charakteristiky národných integračných politík a propagovania integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce a ako je upravený/podporovaný prístup k práci/samostatnej zárobkovej činnosti žiadateľov o medzinárodnú ochranu?

Na Slovensku absentuje systémový prístup zameraný na integráciu žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce, nie sú zavedené špecifické riadiace štruktúry v tejto oblasti na miestnej, regionálnej, ani národnej úrovni. Hlavné rámcové dokumenty v oblasti migrácie a integrácie sa špecificky nezameriavajú na oblasť integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce. Žiadatelia o medzinárodnú ochranu nemôžu byť evidovaní na úrade práce a využívať aktívne opatrenia trhu práce.⁷⁵ Inak sa na nich vzťahuje Zákonník práce⁷⁶, ktorý upravuje právne postavenie zamestnancov v tzv. súkromnej sfére.

V súvislosti so žiadateľmi o medzinárodnú ochranu zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov stanovuje, že žiadateľ nesmie vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu ani podnikáť. Žiadateľ je však oprávnený vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu po šiestich mesiacoch od začatia konania o udelení azylu.⁷⁷ Pokiaľ žiadatelia o medzinárodnú ochranu spĺňajú podmienky na zamestnanie, tak sa môžu zamestnať v hociktorom odvetví.

V zmysle platnej legislatívy sa u žiadateľov o medzinárodnú ochranu nevyžaduje povolenie na zamestnanie, t. j. nežiadajú o povolenie na vstup na pracovný trh. Žiadatelia o medzinárodnú ochranu, ktorí spĺňajú podmienku uplynutia šiestich mesiacov od začiatku konania, sa majú možnosť obrátiť na MÚ MV SR, ktorý im na požiadanie vydá písomné „potvrdenie o oprávnení žiadateľa o azyl vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu“⁷⁸. S týmto písomným potvrdením (a preukazom žiadateľa) žiadateľ o medzinárodnú ochranu preukáže svojmu budúcu zamestnávateľovi svoje oprávnenie pracovať na Slovensku. Zamestnávateľ má povinnosť informovať úrad práce o nástupe do zamestnania a skončení zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny. Okrem týchto informácií predkladá aj doklady preukazujúce splnenie príslušného ustanovenia zákona, t. j. že je žiadateľom o medzinárodnú ochranu a vstup na trh práce mu umožňuje zákon o azyle.

c) Do akej miery sú vo vašej krajine k dispozícii cielené opatrenia na podporu integrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu na trh práce a aké výzvy a osvedčené postupy boli identifikované v tejto oblasti?

Čo sa týka opatrení, ktoré sú konkrétne zamerané na uľahčenie prístupu na trh práce pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ide predovšetkým o zabezpečenie kurzov slovenského jazyka, preplatenie kurzov v prípade sľúbeného pracovného miesta (a dostatočného množstva financií v rozpočte projektu mimovládnej organizácie), sociokultúrna orientácia, overovanie zručností na potvrdenie predchádzajúcich neodborných pracovných skúseností (napr. cez asistenčné práce v azylovom zariadení), pracovné poradenstvo. Uvedené opatrenia sa realizujú prostredníctvom spolupráce MÚ MV SR a mimovládnej organizácie, ktorá implementuje projekt financovaný z fondov EÚ (v súčasnosti cez AMIF). Nejde o systémové opatrenia, sú závislé od existencie projektu mimovládnej organizácie a jej rozpočtovej kapacity. Opatrenia sú zamerané na žiadateľov o medzinárodnú ochranu ubytovaných v azylových zariadeniach. Možnosti integrácie na pracovný trh sú tiež závislé od lokality pobytového azylového zariadenia, vzhľadom na rozdielne možnosti a počet dostupných pracovných príležitostí v krajine. Na Slovensku je pritom zároveň nedostatok nájomného bývania, pričom komerčný nájom je pre žiadateľov drahý v prípade, že by sa žiadatelia plánovali ubytovať kvôli práci mimo azylového zariadenia.

Ako výzva pri integrácii na pracovný trh bola ďalej na základe skúseností z praxe pracovníkov spolupracujúcej mimovládnej organizácie identifikovaná najmä jazyková bariéra (nielen pre neovládanie

⁷⁵ S cieľom uľahčenia sociálneho začlenenia a integrácie na trh práce primárne štátnych občanov Ukrajiny, ktorým bolo z dôvodu ozbrojeného konfliktu na Ukrajine poskytnuté dočasné útočisko, sa ustanovilo s účinnosťou od 30. 3. 2022, že za aktívne opatrenia na trhu práce sa považujú aj projekty a programy na podporu integrácie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému sa poskytlo dočasné útočisko alebo ktorému bol udelený azyl alebo ktorý je žiadateľom o medzinárodnú ochranu, ktoré realizuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny alebo úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu by mal byť MPSVaR SR navrhnutý projekt, ktorý by ÚPSVaR realizoval. V sledovanom období nebol navrhnutý žiadny projekt pre túto cieľovú skupinu. Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, účinný od 30. 3. 2022, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20230101>, (citované 8. 11. 2022).

⁷⁶ Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-311> (citované 8. 11. 2022).

⁷⁷ S výnimkou žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny, na ktorých sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

⁷⁸ Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

slovenského jazyka, ale napr. aj pri možnosti dorozumenia sa s nadriadeným/kolegami v inom jazyku, napr. v anglickom). Vzhľadom na skutočnosť, že žiadatelia o medzinárodnú ochranu nemajú uznané vzdelanie (nemajú ani doklady o vzdelaní) a nie je vytvorený systém odborného preskúšania, vykonávajú skôr nižšie kvalifikované práce.

Pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu je najmä v prvých mesiacoch finančne náročné prijať pracovné miesto, pri ktorom musia riešiť otázku bývania mimo azylového zariadenia. Zároveň nemajú benefit napríklad v podobe poskytovania stravy, hygienického balíčka, ktorý mali počas ubytovania v azylovom zariadení.

Pri opakovanej žiadosti o medzinárodnú ochranu žiadateľ stráca pracovné miesto, nakoľko sa na neho opätovne vzťahuje šesťmesačná doba prístupu na pracovný trh.⁷⁹ Žiadatelia o medzinárodnú ochranu si pri absencii dokladov totožnosti nemôžu vybrať finančné prostriedky cez služby Western Union, následne nedokážu zaplatiť naraz nájomné a zálohu za ubytovanie, okrem hromadných ubytovní je problémom aj absencia dokladov totožnosti pre tento účel („preukaz žiadateľa o udelenie azylu“⁸⁰ nie je postačujúci). Z dôvodu chýbajúcich dokladov totožnosti si nemôžu otvoriť ani bankový účet.

Všetky uvedené faktory môžu prispievať k zvýšeniu rizika pracovného vykorisťovania (ubytujú sa v komunite, niekedy zoberú príležitostné práce za stravu alebo ubytovanie, zamestnávajú sa neoficiálne).

⁷⁹ S výnimkou žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Ukrajiny, na ktorých sa od 30. 3. 2022 vzťahuje prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

⁸⁰ Ide o presný názov dokumentu. Legislatíva SR nepozná pojem žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, tento pojem používame v súlade so špecifikáciami štúdie. Legislatíva SR používa pojem žiadateľ o udelenie azylu.

Štatistická príloha

Tabuľka č. 1: Počet žiadateľov o azyl (za rok, zaokrúhlene)

Počet žiadateľov/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (jan – jún)
Celkový počet	145	150	220	275	355	185

Zdroj: Eurostat

Tabuľka č. 2: Počet žiadateľov o azyl (za rok, zaokrúhlene) – podľa pohlavia

Počet žiadateľov o azyl podľa pohlavia/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (jan – jún)
Ženy	25	35	25	20	25	60
Muži	125	115	195	255	330	120
Neznáme	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Eurostat

Tabuľka č. 3: Počet žiadateľov o azyl (za rok, zaokrúhlene) – podľa veku

Vekové skupiny žiadateľov o azyl/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (jan – jún)
14 – 17 r.	20	20	30	10	20	20
18 – 34 r.	85	85	150	215	300	105
35 – 64 r.	40	40	40	50	35	55
65 r. a viac	0	5	0	0	0	5

Zdroj: Eurostat

Tabuľka č. 4: Počet žiadateľov o azyl (za rok, zaokrúhlene) – podľa štátnej príslušnosti

Štátna príslušnosť žiadateľov o azyl/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (jan – jún)
Afganistan	20	25	90	45	90	10
Alžírsko	5	0	0	25	25	0
Arménsko	0	0	10	0	0	0
Azerbajdžan	0	15	0	0	0	0
Bangladéš	0	0	15	15	5	20
Čína	5	5	0	5	0	0
Kuba	10	0	0	0	0	0
Egypt	0	0	0	5	0	0
Gruzínsko	0	10	0	0	0	5
India	0	5	5	10	20	5
Irán	5	15	40	10	0	0
Irak	5	15	0	0	0	0
Líbya	5	0	0	10	10	0
Maroko	10	0	5	35	115	20
Mjanmarsko	0	0	5	0	0	0
Nepál	0	0	0	0	5	0
Pakistan	10	10	5	5	10	0
Ruská federácia	0	0	5	0	0	15
Srí Lanka	5	0	0	10	10	0
Sudán	0	0	5	0	0	0

Sýrska arabská republika	5	5	5	40	15	5
Tunisko	0	0	0	5	10	0
Turecko	5	0	5	20	10	0
Ukrajina	5	0	10	0	0	65
Uzbekistan	0	0	0	0	5	0
Vietnam	20	5	0	5	0	0
Jemen	0	15	0	0	0	0

Zdroj: Eurostat

Tabuľka č. 5: Počet prvožiadateľov o azyl (za rok, zaokrúhlene)

Počet prvožiadateľov/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (jan – jún)
Celkovo	135	130	205	255	315	170

Zdroj: Eurostat

Tabuľka č. 6: Počet žiadostí o udelenie azylu a zastavených konaní (za rok, nezaokrúhlene)⁸¹

Indikátor/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (jan – jún)⁸²
Počet žiadostí o udelenie azylu	166	178	232	282	370	274
Počet zastavených konaní	73	69	179	177	212	213

Zdroj: MÚ MV SR

⁸¹ Zdroj: Štatistiky, MÚ MV SR, <https://minv.sk/?statistiky-20> (citované 3. 11. 2022)

⁸² Zdroj: Štatistická správa – jún 2022, Počet žiadostí o udelenie azylu a rozhodnutí v I. stupni za roky 2010 – 2022, MÚ MV SR, <https://minv.sk/?statistiky-20&subor=450388> (citované 3. 11. 2022)